

BIURO
RZECZNIKA PRAW DZIECKA

Warszawa, 15 kwietnia 2024 r.

ZSS.421.20.2024.AG
(w odp. należy podać nr sprawy)

Pani
Alina Orłowska
Narodowe Centrum
Monitorowania Antypolonizmu
ncmapl@proton.me

Szanowna Pani,

odpowiadając na Pani wiadomość z 12 kwietnia 2024 r. uprzejmie informuję, że Rzeczniczka Praw Dziecka podejmuje działania w granicach i na mocy ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka¹. Działania te muszą być zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 7 Konstytucji RP, która stanowi, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Rzeczniczka nie zastępuje innych organów w załatwieniu sprawy co do jej istoty, czyli nie wydaje rozstrzygnięcia w sprawie należącej do ich kompetencji. Nie jest również władna zastępować stron w prowadzonych przez nich postępowaniach ani wykorzystywać środków prawnych w ich imieniu - zgodnie z zasadą subsydiarności.

Podkreślić należy, że od 1 stycznia 2024 r. wszedł w życie zakaz sprzedaży napojów energetycznych dzieciom i młodzieży do 18 roku życia. Ograniczenia te zostały wprowadzone Ustawą z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym (art. 12m. powołanej ustawy)².

Nowa ustawa precyzyjnie definiuje, że chodzi o napoje będące środkami spożywczymi, sklasyfikowane w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Zgodnie z przepisami, zakaz obejmuje napoje, których skład zawiera kofeinę w ilości przekraczającej 150 mg/lub taurynę, z wyłączeniem substancji występujących w nich naturalnie.

Nowe prawo ma na celu ochronę młodych ludzi przed skutkami zdrowotnymi wynikającymi z nadmiernego spożycia energetycznych napojów. Wprowadzenie limitu kofeiny i tauryny w napojach energetycznych ma na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 292

² Dz. U. z 2022 r. poz. 1608, z późn. zm.

problemów zdrowotnych, takich jak bezsenność, nerwowość, czy zaburzenia koncentracji, które mogą wpływać na proces nauki oraz codzienne funkcjonowanie dzieci i młodzieży.

Przepisy zakazu obejmują zarówno sprzedaż w sklepach stacjonarnych, jak i internetowych. Nadzór nad przestrzeganiem nowych przepisów będzie sprawowany przez odpowiednie organy kontrolne, a za ich naruszenie przewidziane są kary finansowe dla przedsiębiorców nieprzestrzegających zakazu.

Z nadesłanej do Biura Rzecznika Praw Dziecka korespondencji wynika, że sprawa sprzedaży napojów energetycznych stanowiła przedmiot zgłoszenia do organów ścigania. Policja po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających zdecydowała o umorzeniu postępowania nie znajdując podstaw naruszenia obowiązujących norm prawnych.

Działania, o które Państwa Stowarzyszenie wnioskuje, tj. *podjęcie działań przez Rzecznika Praw Dziecka z urzędu, w celu ochrony przed niewątpliwym rozstrojem ich stanu zdrowia, poprzez zaniechanie stosowania obowiązującego prawa zakazu sprzedaży energetyków w każdej formie obecnie dostępnej na obszarze całej Polski bez dozoru, jakim jest sprzedaż z automatów* były podejmowane już od 2017 r.

Z uwagi, iż Rzecznik Praw Dziecka nie posiada inicjatywy ustawodawczej, w latach 2017-2022 kierował do Ministra Zdrowia wystąpienia generalne poruszające zagadnienia problemu nadwagi i otyłości u dzieci³ oraz w sprawie zaburzeń odżywiania małych dzieci⁴, a także w zakresie spożywania przez dzieci napojów energetycznych - o dużej zawartości cukru i ich szkodliwości na zdrowie⁵ apelując o ograniczenie sprzedaży napojów energetycznych dla osób do osiągnięcia pełnoletności. Ostatecznie, Biuro Rzecznika Praw Dziecka przyjęło informację o wprowadzaniu zmian legislacyjnych w tym przedmiocie. Nie ulega wątpliwości, że jest to kolejny krok w dążeniu do promocji zdrowego stylu życia i edukacji dotyczącej odpowiednich nawyków żywieniowych już od najmłodszych lat.

Dodatkowo, co należy podkreślić, nowe regulacje przewidują kary za złamanie zakazu sprzedaży energetyków nieletnim, na terenie jednostek systemu oświaty czy w automatach. Rozdział 4a ustawy wskazuje, że **kto wbrew przepisom sprzedaje napoje z dodatkiem kofeiny lub tauryny, podlega karze grzywny do 2000 zł**. Tej samej karze podlega kierownik zakładu handlowego lub gastronomicznego, który nie dopełnia obowiązku nadzoru i przez to dopuszcza do popełnienia w tym zakładzie wykroczenia. W przypadku popełnienia

³ Wystąpienia generalne Rzecznika Praw Dziecka w sprawie ZSS.422.44.2017.KS z: 6 listopada 2017 r., 17 maja 2018 r. oraz 12 czerwca 2018 r.

⁴ Wystąpienie generalne w sprawie ZSS.422.22.2022.AG z dnia 19 lipca 2022 r.

⁵ Wystąpienie generalne w sprawie ZSS.422.16.2019.BW z 18 lipca 2019 r. i w sprawie ZSS.422.20.2019.BW z dnia 29 listopada 2019 r., w sprawie ZSS.422.30.2019.BW z dnia 12 października 2022 r.

wykroczenia sąd może orzec przepadek napojów z dodatkiem kofeiny lub tauryny, chociażby nie stanowiły one własności sprawcy. Dodatkowo, kto, produkuje lub importuje napoje z dodatkiem kofeiny lub tauryny, w opakowaniach jednostkowych niespełniających wymogów, **podlega grzywnie do 200 000 zł albo karze ograniczenia wolności**, albo obu tym karom łącznie.

Mając na uwadze powyższe wskazać należy, że zmiana przepisów zawiera odgórną narrację skierowaną bardziej na producentów czy sprzedawców niż na konsumentów. Dlatego tak ważną rolę, przede wszystkim rodziców i pedagogów, jest zachęcanie dzieci i młodzieży do zdrowych nawyków żywieniowych w najbliższej rodzinie lub oddolna edukacja i uświadamianie młodych ludzi o możliwych niepożądanych skutkach związanych z nadmierną konsumpcją takich produktów.

Niewątpliwie zapowiedź Ministerstwa Edukacji Narodowej dotycząca wprowadzenia od września 2025 r. przedmiotu – edukacja zdrowotna, stanowi odpowiedź na bieżące potrzeby uczniów, w tym zdrowotne. W ramach nowego przedmiotu uczniowie i uczennice będą się uczyć m.in. o zdrowiu psychicznym, fizycznym, seksualnym, profilaktyce, problemach uzależnień. Podstawy programowe do nowego przedmiotu mają obejmować kilka komponentów, a za ich opracowanie będzie odpowiedzialny międzyresortowy zespół złożony z ekspertów trzech resortów: edukacji, zdrowia i sportu.

Z poważaniem

Dyrektor Zespołu Spraw Społecznych

Katarzyna Skrętowska-Szyszko

Załącznik: Klauzula informacyjna

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 oraz art. 14 ust.5 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO), informuję, że:

1. administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Rzecznik Praw Dziecka z siedzibą przy ul. Chocimskiej 6, w Warszawie 00-791, tel.: (22) 583 66 00, dalej zwany „Administratorem danych”;
2. celem zbierania danych jest realizacja kompetencji Rzecznika Praw Dziecka określonych w *Konstytucji RP, ustawie z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka*.
„Rzecznik Praw Dziecka stoi na straży praw dziecka określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o prawach dziecka i innych przepisach prawa, z poszanowaniem odpowiedzialności, praw i obowiązków rodziców”;
3. podanie danych umożliwi podejmowanie działań mających na celu zapewnienie dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości;
4. przetwarzanie danych osobowych odbywa się na podstawie art. 6 ust. 1 lit. c) - e) oraz art. 9 ust. 2 lit. c), f) RODO:
 - przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze;
 - przetwarzanie jest niezbędne do ochrony żywotnych interesów osoby, której dane dotyczą, lub innej osoby fizycznej;
 - przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi;
 - przetwarzanie jest niezbędne do ochrony żywotnych interesów osoby, której dane dotyczą, lub innej osoby fizycznej, a osoba, której dane dotyczą, jest fizycznie lub prawnie niezdolna do wyrażenia zgody;
 - przetwarzanie jest niezbędne do ustalenia, dochodzenia lub obrony roszczeń lub w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy;
5. zgodnie z ustawą o Rzeczniku Praw Dziecka oraz art. 14 ust. 5 lit. c, administrator danych jest zwolniony z obowiązku informacyjnego osoby, której dane osobowe pozyskał w sposób inny niż od osoby, której dane dotyczą;
6. przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do treści danych oraz ich sprostowania lub ograniczenia przetwarzania oraz prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego (tj.: Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych);
7. dane udostępnione przez Panią/Pana będą podlegały udostępnieniu podmiotom trzecim, gdy odbiorcami danych będą niezbędne instytucje upoważnione z mocy prawa, jak sądy, prokuratura, policja oraz szkoły, urzędy zainteresowane, domy dziecka, ośrodki opieki, domy pomocy społecznej i podobne;
8. Pani/Pana dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu;
9. Administrator danych nie ma zamiaru przekazywać danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej, chyba, że z nakazu sądu;
10. dane osobowe będą przechowywane przez okres przez okres 10 lat, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018 r. poz. 217, z późn. zm.);
11. dane kontaktowe do Inspektora ochrony danych w Biurze Rzecznika Praw Dziecka: Inspektor ochrony danych – Grzegorz Abgarowicz, Biuro Rzecznika Praw Dziecka Warszawa, 00-791 ul. Chocimska 6, adres e-mail: RODO@brpd.gov.pl.

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	440356.1453711.2598601
Sygnatura dokumentu	ZSS.421.20.2024
Data dokumentu	2024-04-15
Skrót dokumentu	33F8314FAE4E3D4C4C49177D4220B11B61D003B2
Wersja dokumentu	1.17
Data podpisu	2024-04-15 11:39:54
Podpisane przez	Katarzyna Skrętowska-Szyszko Dyrektor Zespołu Spraw Społecznych

EZD 3.122.10.10.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1 Rzecznika Praw Dziecka z dnia 2 stycznia 2015 roku wprowadzającym w Biurze Rzecznika Praw Dziecka system Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, pismo podpisane elektronicznym podpisem kwalifikowanym nie wymaga podpisu własnoręcznego jako właściwie zatwierdzone w systemie teleinformatycznym BRPD.